

Leto XVII.

Številka 10.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik :

D^R. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1901.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Fr. Mohorič</i> : O pravnem značaju zemljišča, solastnega vsled odkupa služnosti več zemljiščem	289
2. <i>Janko Polec</i> : Kriminalistične šole	294
3. Avancement sodnih uradnikov iz VIII. v VII. čin in dalje	307
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
a) Slučaj §-a 904 obč. drž. zak.	310
b) Dopustna je tudi prostovoljna razodetna prisega po smislu določeb čl. XLII. uv. zak. k civ. pr. redu ter je glede pravnih stroškov uporabna določba §-a 45 c. pr. r. Stroški razodetne prisega niso pravdni stroški	311
c) Za tožbe, s katerimi se zahteva znesek ne več kakor 1000 K in to kot odstopljeni del še neporavnane, več kakor 1000 K znašajoče terjatve, okrajna sodišča niso pristojna (§ 49, 55 jur. n.), ako se tožba opira zgolj na prvotni naslov	313
d) Tretji dolжник ni upravičen tožiti tirajočega upnika, ki je zarubil v dobri veri že plačano, a še ne izbrisano terjatev svojega zavezanca in kateremu se je ta terjatev predkazala v poteg, naj pripozna da terjatev ne obstoji več, ker je bila že pred izposlovanom rubežnijo poplačana	314
e) V jednoletni rok §-a 256 zvrš. reda ni vračunati one dobe, kolikor dolgo je tirajoči upnik vsled odložitve zvršila, ki jo povzroči kdo z izločitveno tožbo, zadržan predlagati prodajo ali zahtevati nadaljevanje prodajnega postopanja	316
f) Obresti ob dodatni razdelitvi največjega ponudka (§ 219 zvrš. r.).	317
5. Izpred državnega sodišča.	
Volilna pravica za državni zbor	318
6. Razne vesti	319

Slovenski Pravniki.

Leto XVII.

V Ljubljani, 15. oktobra 1901.

Štev. 10.

O pravnem značaju zemljišča, solastnega vsled odkupa služnosti več zemljiščem.

Kmetje so imeli na graščinskih zemljiščih razne služnostne pravice: pašne pravice, pravice za dobivanje lesa, listja i. t. d. Vse te služnosti so prenehale, odpravljene s posebnimi zakoni, a kmetom so se za odškodnino odmerila in izročila v last primerna zemljišča. Če so pa imeli krajanj kakega sela nasproti graščini služnostne pravice, dodelilo se jim je v odškodnino za odkup služnosti čestokrat jedno samo zemljišče, katero se je potem posameznikom odkazalo po primernih idealnih delih v last in hasek. Odkupno zemljišče je tako postalo solastnina krajanov, vsakega v gotovih, njegovemu zemljišču primernih delih. Tako je na pr. zemljišče jednega izmed krajanov postalo, oziroma je vsakokratni lastnik tega zemljišča postal solastnik $\frac{6}{535}$ ink odkupnega zemljišča. Pri napravi novih zemljiških knjig je dobilo odkupno zemljišče svoj posebni vložek in v lastninskem listu se je vpisala lastninska pravica v korist vsakokratnim lastnikom posameznih krajanjskih zemljišč. V posestnem listu (gospodujočega) krajanjskega zemljišča pa se je zaznamovalo, da je združena s tem zemljiščem lastninska pravica na pr. za $\frac{6}{535}$ ink odkupnega, krajanom solastnega (služečega) zemljišča.

Kakšno je torej pravno razmerje obeh zemljišč, recimo glede na zgodovino gospodujočega, prvotno kmetskega in pa služečega, vsled odkupa služnosti nastalega zemljišča?

S stališča občnega zemljiškknjižnega zakona je reči: Ker je vsako zemljišče samostojni vložek, in ker se dajo idealni deli kakega vložka prenesti, zato sme lastnik gospodujočega zemljišča, kakor istočasni lastnik služečega zemljišča poljubno razpolagati z obema, torej, ne da bi bilo drugo od drugega zavisno, jedno prodati, drugo pa obdržati. Zaznamba lastninske pripadnosti služečega zemljišča h gospodujočemu pa bi imela zgol

formalni pomen preglednosti. Toda preiskovati je to zaznamba natačneje.

Občni zemljiškoknjižni zakon za tako lastninsko pripadnost nima posebnih določil, pač pa je ta pripadnost utemeljena izven obč. zemlj. zak. v ces. patentu od 5. julija 1853 št. 130 drž. zak., ki določa, da tvori odkupno zemljišče pritiklino, zakonito pritiklino gospodujočemu, torej glavnemu zemljišču. Vsled tega pa ima zaznamba lastninske pripadnosti v posestnem listu glavnega zemljišča več nego le formalni pomen preglednosti, ima marveč pomen pritiklinske zveze. S pojmom pritikline pa smo prišli v področje obč. drž. zakonika in nam je torej pravno razmerje med obema zemljišči razmotrivati po določilih obč. drž. zakonika.

Nekateri izražajo to razmerje tako, da pravijo: pritiklinsko zemljišče je bistven del glavnega. Toda tega izraza se je izogibati. Pritiklinsko zemljišče namreč ni bistven del glavnega zemljišča, ampak samostojno zemljišče, zato tudi samostojen vložek, kakor more biti pritiklina sploh le stvar, ki ima svojo samostojnost. Bistveni del glavne stvari pa nima nobene samostojnosti, on je zlit z glavno stvarjo v jedno celoto, je del glavne stvari, prirastek glavne stvari, »pars rei«.

Stvarno in pravno se torej znači zveza obeh zemljišč za pritiklinsko. To je velikega pomena. Kajti vse pravne premembe glede glavne stvari so neizogibno, vedno in vselej tudi premembe bistvenega dela, prirastka. Pri pritiklini pa veljajo pravne premembe glede glavne stvari čestokrat tudi glede pritikline, a nikakor ne vedno in vselej.

Samostojna stvar postane pritiklina, če jo upravičenec (lastnik, posestnik) spravi v trajno služeečo zvezo z glavno stvarjo, toda samo tedaj, kedar tudi promet tej trajni zvezi prizna kakovost pritikline. Razun upravičenca lastnika pa tudi zakon lahko učini pritiklinsko zvezo s tem, da v prometu priznana pritiklino kodifikuje za pritiklino, ali da promet prestriže in sam ustvari zakonito pritiklino (§ 293 o. d. z.). In s tako zakonito pritiklino nam je opraviti v našem slučaju na podstavi ces. pamenta (od 5. julija 1853 št. 130 drž. zak.), ki odkupna zemljišča izrečno podreja prvotno krajanskim kmetskimi zemljiščem kakor pritikline.

Pojem pritikline je pred vsem prometni gospodarski pojem. Pritiklina služi glavni stvari v gospodarsko podporo, za nje gospodarsko ojačenje, in torej je ločitev pritikline in glavne stvari nedopustna, če nasprotuje gospodarskim koristim, in nedopustna, če nasprotuje težnjam zakona, javnega prava, n. pr. poljedelskim, gozdnim, rudniškim zakonom.

Pogodbe o glavni stvari veljajo, če ni posebne določbe, tudi za pritiklino. V našem slučaju, kjer se pritiklina ne da po zakonu ločiti od glavne stvari, velja pogodba glede glavnega zemljišča tudi za pritiklinsko zemljišče. Z vpisom novega lastnika pri glavnem zemljišču je ta lastnik vpisan tudi glede pritiklinskega zemljišča. Prisilna dražba glavnega zemljišča je tudi dražba pritiklinskega zemljišča. Zaradi preglednosti se v praksi sicer čestokrat tudi novi lastnik vpiše pri pritiklinskem zemljišču, a tega po navedenem dejanstveno ni treba. Razpolagati s pritiklino se navadno ne da brez glavnega zemljišča. Ločitev pritikline od glavnega zemljišča pa je vendar tudi možna, če se med obe zemljišči zarine močnejši sloj, nego li je gospodarjeva volja in prometni nazor ali zakon, če pritiklinsko zvezo razruši elementarna sila, če pritiklinsko zemljišče premine (odnese ga voda, prevzame ga nova vodna struga itd.).

Vprašanje je, ali je vsled pritiklinske zveze nemogoča vsaka tudi delna prememba glavnega zemljišča; ali more lastnik odprodati katero parcelo glavnega zemljišča? To vprašanje je rešiti edino le na podlagi gospodarske smeri, ki veže obe zemljišči. Dokler navzlic premembi pri glavnem zemljišču lahko le-temu služi pritiklina v neprikrajšani meri, dotlej so premembe pri glavnem zemljišču dovoljene. Pritiklina služi celemu glavnemu zemljišču s pašo, steljo, s potrebnimi drvimi itd., ona istotako služi glavnemu, čeprav za jedno parcelo pomanjšanemu zemljišču. Lastnik pa ne more razpolagati z zadnjo parcelo glavnega zemljišča, oziroma glavno parcelo tega zemljišča brez pritikline, torej posebno ne s tisto parcelo, kateri v prvi vrsti služi pritiklina (s kolovozom itd.). Samo elementarna sila, močnejša od gospodarske in zakonove more zopet osamosvojiti pritiklinsko zemljišče.

Misliti je tudi na take nove gospodarske razmere, da promet ali zakon samosklenjeno pritiklinsko zvezo razdruži. Gospodar

sam torej pritikline, posebno nepremične, knjižno zaznamovane pritikline ne more ločiti od glavnega zemljišča. Gospodar upravičenec ima pravico kako stvar spraviti v pritiklinsko zvezo, nima pa pravice do poljubne pritiklinske razveze. Kajti pritiklinsko zvezo je potrdil promet in jo drži in varuje naprej, posebno pri nepremični pritiklini brez ozira na lastnika. Dvorišče, kakor poseben (pritiklinski) zemljiški vložek služi hiši, glavnemu zemljišču, dokler stoji hiša.

Kakor promet torej ne nasprotuje, da se od glavnega zemljišča odproda, odpiše kaka nebistvena parcela, tako tudi ni ovire za to, da se glavnemu zemljišču pripíše kaka parcela, ali celo kak poprej samostojni vložek. Tukaj pa nastane vprašanje, ali ni moči po taki združitvi dveh zemljišč v glavnem zemljišču odpisati celega prvotnega glavnega zemljišča in tako po ovinku prenesti pritikline na novejšo zemljišče? Kakor prej, odločuje tudi tukaj gospodarski ozir. Pritiklina služi samo svojemu prvotnemu zemljišču in se temu ne more popolnoma odtujiti, ampak mora prvotnemu zemljišču vedno ostati glavni del, kateremu služi pritiklina.

V našem slučaju je pritiklinsko zemljišče v gotovih deležih solastnina mnogim glavnim zemljiščem, oziroma vsakokratnim lastnikom. Kaj pa, če premine jedno teh glavnih zemljišč, kako je s pripadajočo pritiklino (n. pr. $\frac{6}{533}$ inkami vsega pritiklinskega zemljišča)? Tukaj se pritiklina še zdaj ne more osamosvojiti, ker jo veže solastnina, ki vsled zakona, javnopravnih ozirov itd. ni razdružna. Naravno je, da prejšnji lastnik glavnega in pritiklinskega zemljišča ostane tudi sedaj lastnik pritikline in dobiva ter uživa ves njen hasek slej kakor prej. Nekateri hočejo trditi, da v tem slučaju preminulo glavno zemljišče izgubi pravico do pritiklinskega zemljišča, katero priraste (akrescira) lastnikom ostalih glavnih zemljišč, in trdijo, da so take solastninske pritikline razredno premoženje (»Klassenvermögen«) — institucija germanskega prava. Toda naš obč. drž. zakonik ne pozna razrednega premoženja in germansko pravo nas briga pri presojanju našega razmerja samo toliko, kolikor ga je prevzel obč. drž. zak. Ničnost tega nazora pa izhaja že iz tega, da so pritiklinski deleži glavnim zemljiščem že izprva zakonito in neovržno izmerjeni. Dotičnih komisij »ad hoc« več ni, kdo naj bi na novo razmeril?

Razun tega je pritiklinski delež na zemljišču odškodnina, odplačilo za nekdanje služnosti glavnega zemljišča, in ni uvideti, iz katerega naslova bi tako osamosvojeni delež pritiklinskega zemljišča pripadel v last ostalim glavnim zemljiščem. Za vsakim takim preminolim zemljiščem bi se morala vršiti potemtakem nekaka »zapuščinska razprava«! — Na drugi strani pa tudi ni uvideti, iz kakega naslova in kako bi lastnik preminolega glavnega zemljišča lastnino pritikline izgubil v očigled predpisom obč. zemlj. zakona o pridobitvi in izgubitvi lastnine, o izbrisu lastinske pravice. Lastnik preminolega glavnega zemljišča torej ostane lastnik pritikline in uživa njen hasek, kolikor se da.

Rešiti je še vprašanje, ali se da odpisati pritiklinski zemljiški delež ($\frac{6}{535}$ ink) in pripisati h kakemu novemu zemljišču? — Gospodarska zveza temu nasprotuje. Tudi tedaj, kedar je pritiklina celotna lastnina edinega glavnega zemljišča, je to čestokrat stvarno nemogoče. Dvorišče n. pr. bi ne moglo služiti za tako kaki drugi oddaljeni hiši. Odpis pritikline, ki je po idealnih delih solastnina več lastnikov, pa je nemogoč iz razlogov obč. zemlj. zakona. Po le-tem zakonu se dajo le telesni deli (parcele) vložka odpisati, nikakor pa ne idealni (cf. §§ 3, 11, 74 o. zemlj. zak. in zakona z dne 6. februarja 1869 št. 18 drž. zak. ter 23. maja 1883 št. 82 drž. zak.).

Iz naravnih razlogov je umevno, da se pritiklinska zveza tudi neha, če premine pritiklinsko zemljišče. Ako premine deloma, onda je ostali del pritiklina glavnemu zemljišču. Ako premine del zemljišča, ki je pritiklina in solastnina lastnikom več glavnih zemljišč, ostane vendar pritiklina po istih prvotnih idealnih delih lastnina in pritiklina v prid glavnih zemljišč, a samo obseg teh delov se zmanjša in ž njim seveda tudi hasek.

Dr. Fr. Mohorič.

Kriminalistične šole.

Spisal cand. iur. **Janko Polec.**

(Konec.)

II.

Socijologična šola.

Razpravljajoč o antropologični, Lombrosovi šoli, sem se dotaknil le z nekaterimi besedami onega živahnega gibanja mej italijanskimi učenjaki, katero je povzročil Lombroso s svojimi teorijami. Če je že samo zaradi važnosti prepirnega predmeta sila zanimivo opazovati to gibanje; če je ob tej priliki že jako poučno, ko vidimo, kolikega pomena je veliko število, če tudi ne najbolj obiskovanih vseučilišč — Italija jih ima 28 — za znanstveni razvoj države; ko vidimo, da klasična dežela pravoznanstva tudi dandanes ni, kakor mnogi mislijo, duševno inferijorna, temveč še vedno ognišče zanimanja za pravna vprašanja: je pa skoro neizogibno, da se potrudimo nekoliko bližje bojišča, da boj natanko opazujemo, da se prepričamo o moči, vrsti orožja in vspehu posameznih strank, če hočemo razumeti, kako so kazenske znanosti prispele do današnje stopnje njih razvitka.¹⁾

V prvem članku sem pripomnil, da so se zaradi Lombrosove teorije razdelili italijanski učenjaki v dva glavna tabora, da sta zaradi njih nastali dve kriminalistični šoli: klasična (ali bolje konservativna, individualistična) s profesorjem kazenskega prava v Bologni Lucchinijem na čelu, in antropologična (pozitivistična), katero vodi Lombroso. Vsaka teh dveh šol si je ustanovila svoj organ; klasična ima: »Rivista penale«; pozitivistična pa: »Archivio di psichiatria, scienze penali ed antropologia criminale«, ki ima obilo zaveznikov po vsej Italiji, n. pr.: »L'anomalo (1889 prof. Zuccarelli v Napolju) in od leta 1891. »La scuola positiva« (Direttori: Ferri, Garofalo, Fioretti, Lombroso). Do tukaj je torej razmerje popolnoma jasno, toda kmalu postane zmedeno.

»Pozitivizem« namreč ni kompaktna celota, marveč v njem se križata dve ideji, ki se ne moreta popolnoma združiti; biolo-

¹⁾ Rosenfeld: »Die dritte Schule von Mittheilungen der intern. krim. Vereinigung«. IV. zv. 1894.

gija in socijologija. Prva naloga pozitivistične šole, kakor sploh vsake nove verske, politične ali znanstvene struje, bi morala biti skrb za jednoten program, obstoječ iz kolikor moči jasnih in točno izraženih mislij, za »credo«, za katekizem novega znanstvenega izpovedanja. Antropologična šola ima pa kar tri evangelije: Lombrosovo »L'uomo delinquente«, Ferrijevo: »Sociologia criminale« in Garofalovo: »Criminologia«, ki se, bistveno sicer podobni, vendar v več ali manj postranskih vprašanjih zelo razlikujejo. To dejstvo ni bilo nikakor v srečo novi struji in gotovo ni pripomoglo k jasnemu spoznanju njenih pravih idej in njene smotra. Poleg tega pa metoda pozitivističnih prvakov nikakor ni več čisto empirično-pozitivistična. Prvotno so se res posluževali empirične metode, toda ko so menili, da so prišli do gotovih rezultatov, so te kar generalizirali in so v poznejših opazovanjih le to brali, kar je prijalo njihovim teorijam. Lucchini popolnoma prav pravi v »Les nouvelles théories«, da bi imel psiholog tukaj mnogo prilike studirati poglavje o autosugestiji.

Prav toliko, kolikor z nesrečnimi, nevzdržnimi podmenami pa si je antropologična šola škodovala sè svojim nastopom. Način njenega bojevanja proti klasični šoli presega vse meje dostojnosti. V Lombrosovem »Archivio« in »Scuola positiva« in v Lucchinijevi »Rivista penale« lahko čitamo v popolnoma nedopustnih polemikah, naslovljenih »Lucchineide« ali »Toccamenti« in »Florilegio«, kako si drug drugemu očitajo »donquichotterije« in »idiotizem«, »bedarije« in »oslarije«. Teh malo častnih polemik, ki so navadno lastne novim strujam, političnim in slovstvenim, znanstvenim in verskim in ki niso v današnjem, »neparlamentarnih« izrazov le prebogatem času, nič redkega, bi niti ne omenil, ko bi poleg notranje raztrganosti ne pripomogle še jako veliko k razkolu med »pozitivisti«. Nevoljni na omenjene, za njih vse nečastne javne razmere in razočarani vsled ne popolnoma ugodnih znanstvenih rezultatov, so se namreč jeli nekateri mlajši pristaši Lombrosove šole vedno bolj in bolj od te šole oddaljevati in so postali njeni neusmiljeni kritiki in grobokopi.

Stara resnica je, da so odpadli pristaši kake stranke potem navadno njeni najljutejši in najnevarnejši nasprotniki, ker poznajo najnatančneje vse njene slabe in občutljive strani. Prav tako je bilo tudi v našem slučaju, posebno ko so odpadniki

našli v ravno lepo se razcvitajoči socijologiji močno zaveznico, na katero pa niso naleteli kar tako slučajno. Od antropologije drži namreč bolj ali manj ravna pot k socijologiji. Vendar ne morem iz tehničnih ozirov tega velezanimivega vprašanja tukaj natančneje razpravljati, nego si to morda dovolim storiti prilično v drugem članku. Ti secesionisti torej so začeli podprti na pozitivne rezultate klasične kakor tudi Lombrosove šole s pomočjo socijologije zidati dalje z gotovo neprimernim večjim vspehom, nego li antropologična šola.

Najnovejša, socijologična struja v kazenskih znanostih je zato še prav posebno važna, ker ni vplivala kakor antropologična le posredno na razvoj kazenskih ved, ampak prav neposredno; ker je nastopila pot po vsem svetu, povsod premagovalka stoletnih sistemov in idej, povsod zmagoslavna. Ideje te najnovejše, socijologične smeri v kazenskih znanostih se seveda niso razvile naenkrat, ampak polagoma, korak za korakom in so se na svojem zmagoslavnem potu po širnem svetu tudi v marsičem izpremenile. V bistvu so vendar socijologične kazenske ideje razvili italijanski socijologi.

Najjasneje nam stališče najnovejše, socijologične »tretje« kriminalistične šole označuje napoljski odvetnik in vseučilišni profesor Bernardino Alimena v svojem delu: »Naturalismo critico e dirito penale« (Roma 1892). Precej obširno dokazuje pisatelj, da ni niti klasična, niti Lombrosova šola kos svoji nalogi in upa obenem s tem dokazati potrebo nove »tretje« struje. S klasično šolo se ne strinja, ker ta smatra zločin za posebno abstraktno jednoto, ker priznava popolno prostost človeške volje; odločuje človeku posebno, vzvišeno stališče nad družimi živimi bitji, razpravlja posebej o opravičenosti in posebej o funkciji kazni in ker smatra za namen kazni, pred vsem poboljšati zločinca, ali še celo povrniti s kaznijo zlo za zlo.

Naravno je, da je bilo za secesionistične pozitiviste prav posebno važno, natančno določiti razmerje k Lombrosovi šoli. Alimena je rešil to nalogo povoljno. Z navdušenostjo ji priznava zaslugo, da je zapisala determinizem na svojo zastavo, da je oživila zopet teorijo o »difesa sociale« (o družabni brambi), in da je obrnila svojo pozornost na posebne duševne in telesne lastnosti zločinčeve. Tem trem glavnim zaslugam pa stoji nasproti

neprimerno večje število zmot. Alimena očita Lombrosovi šoli, da je uvedla »bijologično modo« v kazensko pravo, da povdarja izključno bijologične elemente, zametujoč socijologične, stavlja glede namena kazni zločinca in umobolnega na isto mesto in da zanemarja proučevanje veljavnega kazenskega prava. Prav opravičeno toži Alimena, da je Lombroso rešitev kazenskega problema le znatno obtežil, ker govori, oprt na svoje ne popolnoma verjetne anekdote iz živalskega življenja o zločinu pri živalih in tako zmeša žival in človeka.

Zlasti pa obžaluje pisatelj, da je antropologična šola podredila kazensko pravo naravoslovnim vedam in da je vse razne načine takozvane »difesa sociale«, od protoplazmne reakcije pa do zapora izvajala iz jedne in iste formule; to smatra Alimena kot popolnoma napačno. Svoja izvajanja podpira z različnimi vzgledi, kako različno se človeška družba brani in bori proti divji zveri, proti umobolnemu, proti gobavemu človeku in proti zločincu. Če izločimo iz človeške družbe zločince iz navade, ostane še velika večina ljudi, katerih delovanje je rezultat več ali manj proste odločitve (»determinazione«). Odločitev pa je uspeh boja posameznih motivov in zmage najmočnejšega izmed njih, a pri tem ne smemo pozabiti, da najmočnejši motiv ni morda utež, ki deluje na tehtnico, ampak rezultanta med silo motiva, in stanjem npravne (moralne) sile dotičnika v trenutku, ko začne motiv delovati.

Iz tega izvaja Alimena 2 skupini socijalne brambe; vsako je treba deliti v dve podskupini. Prva skupina se brani na ta način, da delujejo njena brambena sredstva materialno ter tvorijo fizičen akt izločitve (eliminacija), druga sredstva pa da delujejo moralno ter vplivajo odločilno na npravno zavest (determinacija); pri drugi skupini je organizirana bramba tako, da delujejo nekatera sredstva neposredno, za posameznika, druga pa za prihodnost in za množico. Eliminacija, izločitev in prilaganje zločinca sta dva pojma in dve ideji, katere nahajamo pri vseh zastopnikih moderne socijologične šole, pa tudi že pri velikem socijologu srednjega veka, Tomažu Akvinskem.¹⁾

¹⁾ . . . in hominibus hoc ex naturali inclinatione invenitur, ut unusquisque deprimat eum, qui contra ipsum insurgit. Manifestum est autem, quod quaecunque continentur sub aiiquo ordine, sunt quodammodo unum

Če ponovimo prav kratko vse znake socijologične šole tedaj vidimo, da poudarja determinizem, zahteva izločitev umobolnika iz diskusije v kazenskem pravu, poudarja socijologične ter zametuje bijologične vzroke zločina, se trudi varovati kazenskemu pravu samostojno stališče poleg antropologije in socijologije in smatra kazen za socialno brambeno sredstvo. Seveda vseh teh točk iščemo zaman pri ustanoviteljih te šole; posamezne so postale značilne še-le pozneje.

Glavna znaka socijologične struje pa sta bila v začetku pred vsem: reakcija proti antropologiji in posebno poudarjanje socijologičnih momentov.

Prvo delo, v katerem so bile te ideje posebno jasno izražene je: »Sociologia criminale« (Catania, Troppen 1889). Spisal je je zdravnik v Cataniji Napoleone Colajanni, ki pa tiči v obče še globoko v zmotah antropologične šole. Takoj v 1. poglavju naletimo na dve teoriji, ki se v obče ne strinjata z idejami, katere so drugače značilne za socijologično šolo. Colajanni (l. pag. 22. § 4) smatra namreč zločin za fiziologičen pojav, ki je postal še-le tekom socialnega razvitka patologičen. Ta njegova podmena je v zvezi z njegovo teorijo o moralnem atavizmu, katero razvija obširno v 9. poglavju. Zločin mu je povratek v davno minule generacije, a ne v fizičnem oziru, kakor pri Lombrosu, ampak v moralnem, povratek v stanje divjih narodov. Svojo hipotezo je Colajanni podprl z glasovito Sergijevo teorijo o postanku in razvitku značaja (»teoria della stratificazione del carattere«).

Po tem nauku je treba pri značaju slehernega človeka razločevati dva elementa: prirojen temelj in tisto množino vtisov, katere pridobi človek v življenju. Vsak izmed teh dveh elementov pa je jako raznovrsten in obstoji iz več plastij; le-teh moč je primerna starosti in dogodkom, ki so vplivali na njih razvitek: Najmlajša plast se odlikuje po največji eneržiji in delavnosti, njen vpliv je na vnanji svet najbolj čuten in viden; in ordine ad principium ordinis: unde quidquid contra ordinem aliquem insurgit, consequens est, ut ab ordine et principe ordinis deprimatur. — Cum autem peccatum sit actus inordinatus, manifestum est, quod quicumque peccat, contra aliquem ordinem agit et ideo ab ipso ordine consequens est, quod deprimatur; quae autem depressio poena est . . .)Thomas Aqu. Summa Theol. P. II. 1. Qu. 87. a. 1.)

najstarejše plasti pa so najtrdnejše in jih skoro ni moč uničiti. Če torej razni socialni in drugi činitelji vplivajo na značaj tako, da uničijo celo vrsto plastij, odplovejo stare moralne vtiske, ideje in lastnosti, tedaj je po tej teoriji jasno, da pride na površje plast, prirojena in podedovana od davnih prednikov, ki so stali na povsem drugem moralnem in socialnem stališču. Povrnitev na to stališče po uničenju novejših plastij pa povzročuje po Sergiju in Colajanniju zločin. Seveda jako drzna hipoteza, za katero je pa Sergi ostal dolžan dokaza; kljub temu je moramo vendar omeniti, ne toliko zaradi zanimivosti, ampak posebno radi tega, ker igra v kazenski literaturi italijanski veliko ulogo.

Colajanni se tudi v tem še ni osamosvojil od antropološke šole, da bi povdarjal samostojnost kazenskega prava; njemu je to le del sociologije. V obče nahajamo v njegovi »Sociologiji« še malo pozitivnega; večji del je le polemika proti Lombrosu. Pozitivno je le povdarjanje socialnih činiteljev in zlasti gospodarskih razmer. Posebni telesni-znaki zločincev, pojav, da niso vsi narodi, vse starosti in spoli jednako nagnjeni k zločinu, vse je le posledica socialnih razmer.

Važen napredek v novih idejah opazujemo že pri Angelu Vaccaru, ravnatelju knjižnice v pravosodnem ministrstvu italijanskem. Mož zavzema med modernimi sociologi jedno prvih mest. Nas zanima pred vsem njegovo delo: »Genezi e funzione delle leggi penali.« (Ricerche sociologiche Roma 1889.) V tem delu pripisuje sociologičnim činiteljem pretežno važnost, priznavajoč kazenskemu pravu pravico samostojne vede ter je smatra za »difesa giuridica«, za brambo obstoječih pravnih načel; zločin imenuje »inadattamento all'ambiente giuridico«, to je pojav, ki nastane, če se človek ne prilagodi svojemu »milieu social« kakor »milieu juridique«. Omenjeno Vaccarovo naziranje o zločinu pa je povzročilo precej živahno polemiko med Vaccarom in Colajannijem v raznih listih tako v »Riv. di Disc. carcerarie (19 in 20 zv.), »Archivio giuridico« (46. letnik), Riv. di giureprudenza di Trani (16) in v »Riv. pen.« (35).

V teh polemikah je imel Vaccaro le še bolj priliko razviti svoje ideje. Glavne so naslednje: Kakor sploh vsa živa bitja, se morajo tudi človeške socialne skupine prilagoditi pred vsem naravnim silam, ki jih obdajajo, če nočejo biti premagane v boju

zoper naravo. Pomanjkanje živil pa sili pojedince v posameznih skupinah v medsebojen boj. Jedni so seveda v tem boju premagani; slabši zaostanejo in se morajo pokoriti. Kakor hitro se pa skupina organizira in postane politična skupina, se mora vsakdo pokoriti državi, prilagoditi njenim zakonom. Z zidovjem nekako obdano je vsakomur okrožje njegovih pravic; velikost tega okrožja je pa odvisna od raznih razmer, gospodarskih, kulturnih, moralnih, ki vladajo v skupini v tistem času. Komurkoli od nas se ne posreči prilagoditi se tem razmeram, urediti svoje življenje po veljavnih zakonih, pri tem se prej ali slej pokaže ta »stato d'inadattamento all'ambiente giuridico«. Nekateri, ki pridejo v ta položaj, se prostovoljno sami eliminirajo z izselitvijo ali pa sè samomorom, drugi pa ali zbolijo na umu ali pa prestopijo mejo, določeno jim po zakonu in postanejo — zločinc.

Še bolj goreč zagovornik socijologične struje kakor Vaccaro pa je odvetnik in profesor v Lipari Emanuele Carnevale. Jako mlad mož je že začel pisati v razne pravoslovne liste italijanske in pokazal nenavadno nadarjenost že v svojih prvih spisih: »La pena nella scuola classica e nella criminologia positiva ed il suo fondamento razionale« (Riv. di filosofia scientifica 1886) in »La questione della pena di morte nella filosofia scientifica« (Turin 1880). Carnevale zavzema v teh spisih nekako zvišeno, nadstrankarsko stališče, razpravlja celo vrsto novih socijologičnih problemov in izreka svoje prepričanje, da ima človeška družba pravico določiti in meriti življenje posameznikov. L. 1889. je izšlo njegovo glavno delo: »Critica penale (Studio di filosofia giuridica, Lipari)«. Pisatelj smatra kazen za »difesa sociale« in ji predpisuje še večjo nalogo s tem, češ da naj kazen deluje eksemplarno, z vzgledom tako, da odvrča hudobne od zločina, krepi voljo slabih, ki bi drugače padli, potrdi poštenjake v njih moralnih idejah. Isto pričakuje Carnevale od onih uredbe, ki bi naj deloma nadomestile kazen in ki jih je Ferri nazval »sustitutivi penali«. Te so mu sploh najvažnejše sredstvo v boju zoper zločin in napram njim izgubi kazen sčasoma vso pravico do obstanka — in izgine. S tem svojim mnenjem, katero razklada jako obširno, je zašel Carnevale že v socialistične utopije; to se še bolje vidi v onih poglavjih, kjer

govori o socijalnih reformah. Znanstvene socijologične ideje so se tu spojile z radikalnim socijalizmom.

Ta pojav pa lahko še mnogo bolje opazujemo pri Filipu Turatiju. Njegova krasno pisana brošurica: »Il delitto e la questione sociale« nam to jasno izpričuje. Turatiju je zločin samo gospodarsko vprašanje: reveži so, dejal bi, predestinirani za ječo, bogatini so skoraj gotovi, da se ne vjamejo v mrežo kazenskih zakonov. Zločin je sramoten tribut, ki ga morajo plačati le revni stanovi. Zločinci so produkt socijalnih činiteljev, sosebnost nepravičnega gospodarskega reda. S temi svojimi nazori je Turati zapustil več ali manj znanstveno pot socijologije in zašel v politiko. Njegovi nazori niso več samo socijalni, ampak socijalistični. S Turatijem je dosegla italijanska socijologična šola višek svojega razvitka. Turati je z mladeniškim ognjem razvil do skrajnih konsekvenc teorije, katerih kalí nahajamo že pri njegovih prednikih. Idealni fantast Turati je še danes prvak italijanskih »kriminalnih socijalistov«. V njegovem smislu so delovali ali še delujejo Cimbali, Restano in Fulci.

Med tem časom se je pa ostro nasprotstvo med antropologično in socijologično šolo dokaj ublažilo. Socijalna ideja je bila uprav v Italiji — vsaj teoretično — med omikanci tako razširjena, da bi bilo nenaravno, ko bi kazenski sistem, sloneč na teh idejah, ne bil povsodi vsprejet z odprtimi rokami, vzlasti ker je bila Lombrosova glavna teorija, nauk o rojenem zločincu, ki naj bi bil ključ k problemu zločinstva, kakor smo videli, nekaj tako nedoločenega in izpreminjajočega se.

Tako so »antropološki« prvaki, najožji Lombrosovi pristaši lahko od dne do dne bolj opazovali, kako njih veljava celo v Italiji gine, in odločili so se nekoliko odnehati. To jim je bilo pravzaprav lahko; kajti ločil jih je le »rojeni zločinec«, vse drugo, sosebnost metodo in praktične zahteve imajo iste, vse te je prevzela socijologična šola od Lombrosove. Nastalo premirje je najboljše markiral Eurico Ferri. Opozoril sem že v prvem članku, da se v njegovem remek-delu »I nuovi orizzonti«, nahajajo že marsikatero socijalne ideje, ki jih je potem prevzel tudi Lombroso. Še bolj moremo to opazovati v poznejših izdajah, v katerih je svoje delo že prekrstil v »Sociologia criminale«. Lepše bi pač ne bil mogel manifestirati svoje izpreobrnitve.

Da je pa do tega prevrata tako hitro prišlo, so pripomogli tudi mnogo zunanji, inozemski činitelji. Pozitivistični nauki stroge Lombrosove observance so le sila počasi našli svojo pot v izvenitalijanske in posebno izvenromanske narode. Jezik omejuje tudi še dandanes bolj kakor bi kdo mislil razširjanje znanstvenih idej; poleg tega so bile uprav Lombrosove ideje že iz večkrat omenjenih razlogov najmanj pripravne, da bi bile povsod navdušeno vsprejete, zlasti ko niso našle tako pripravljenih tal kakor v Italiji. Bili so pri vseh velikih narodih le posamezniki, večjidel le zdravniki in naravoslovci, ki so se bolj ali manj pri-trjevalno zanimali za Lombrosove nauke. Le na Ruskem je našel Lombroso celotno močno stranko, ki ima izborna urejevane organe n. pr. »Juridičeskiji vjestnik« itd. s prof. Fojnickim, Drillom in drugimi prav znamenitimi kriminalisti na čelu. Pa kdo bi se tudi čudil, da je v narodu, ki šteje pisatelja: »Razkolnikova«, »Spominov iz mrtvega doma« itd. med svojce, našel Lombroso krepko zaslombo, v narodu, kjer se v kazenskih znanostih ni moglo postaviti novim teorijam toliko starih častitljivih teorij nasproti, kakor drugod! Izven Rusije so se jeli za dogodke v kazenskih znanostih Italijanov najbolj zanimati njih sorodniki Francozi in Španci. Na Nemškem so bili tudi nekateri zdravniki Fränkel, Kurella in dr. goreči Lombrosovi zagovorniki; izmed znamenitejših nemških juristov mu je dolgo časa stal še najbližje Franc Edvard pl. Liszt, rodom Avstrijec, privatni docent v Gradcu, profesor v Mariboru, Halle a. d. S. in od l. 1899. v Berolinu. Sotrudnik njegove l. 1880. ustanovljene znamenite revije: »Zeitschrift für die gesammte Strafrechtswissenschaft« je poleg družih korifej tudi Lombroso.

Znanstvena konstelacija v Italiji se je pa med tem časom, kakor vemo, izpremenila, in socijologija je izpodrinila antropologijo. Ta najnovejši tok pa je hitro predril preozke mu meje italijanske in se razlil po vseh kulturnih državah. Predno pa je še zapustil laško svojo domovino, je svojo čistost precej skalil in se spojil s prej sovražnim mu tokom, antropologičnim in tako le še bolj močen nastopil svojo pot. Nikjer se mu niso preveč ustavljali, saj so bile socijalne ideje, iz katerih je izviral, že povsod razširjene.

Najprvo se je seveda ustavil v bratski Francoski, kjer so se znameniti učenjaki Lacassagne, Garraud, Contagne, Corre, Joly, Laurent in drugi, takozvana »écolo de Lyon« zbrali okrog »Archives de l'anthropologie criminelle et des sciences pénales«. Ta list je jeden najuglednejših in najzaslužnejših za novo strujo. V II. letniku zahteva Lacassagne — in to je jako znamenit postulat — ustanovitev kriminalne arheologije, zgodovinskega raziskavanja zločinstva iz bijologičnega in socijologičnega stališča. Vse francoske kriminaliste pa presega sè svojo duhovitostjo in učenostjo Gabride Tarde, dolgo časa preiskovalni sodnik v Sarlatu (Dordogne), sedaj vseuč. profesor v Parizu. Njegove »standard works:« »La criminalité comparée«, »La philosophie pénale«, »Les lois de l'imitation« in »Études pénales et sociales« morem le kar najtopleje priporočati. Poleg tega veleuma, katerega smemo z vso pravico prištevati največjim filozofom si je v najnovejšem času pridobil vgladno ime med kriminalisti tudi izven Francoskega: Raoul de la Grasserie. Njegovo še-le letos izišlo glavno delo: »Des principes sociologiques de la criminologie« (Bibliothèque de la sociologie v. 23) [Paris, V. Giard, 1901] je opremil in priporočil sam Lombroso z jako laskavimi uvodnimi besedami, kjer imenuje pisateljevo delo jedno najznamenitejših na kriminalističnem polju. Čeprav se to delo, ki se odlikuje po fini znanstveni analizi in dialektiki, ne more meriti s Tardovimi spisi, je vendar važno vzlasti radi tega, ker je pisatelj prvi sistematično združil in znanstveno podprl vse razne praktične zahteve in reformatorske ideje, katere zastopajo prejimenovani moderni kriminalisti, in ker se je sosebno oziral tudi na kazenski pravdni red, kateremu ni razun Garofala v njegovi »Criminologiji« nihče posvetil večje pozornosti, kakor de la Grasserie.

Najbolj hladno so vsprejeli novo strujo Nemci. Uzrokov tega, na prvi pogled malo čudnega pojava pač ni treba dolgo iskati. Bilo bi pač nenaravno, ko bi v deželi »ich-filozofov« prospemale socijalne vede. Toda akopram je štela socijologična struja v Nemčiji v začetku le posamezne zastopnike, je vendar ravno odtod izšla ideja, ki je bila za organizacijo in prospeh nove šole neizmerno važna. Če večkrat imenovani kriminalist pl. Liszt, ki je ostal v Nemčiji takoj od začetka Lombroso

in zlasti še njegovi pozitivni metodi še najbližje in se je potem odločil bolj za socijologično šolo, ne popolnoma zametujoč antropoloških momentov, je kmalu spoznal, da treba novi šoli krepke in zdrave organizacije, če hoče, da pride kmalu do praktične veljave in da ne zaide popolnoma na napačna utopistična pota, kakor je že začela v Italiji. Liszt si je bil popolnoma svest težav, katere je morala povzročiti vspešna organizacija v tem slučaju; vedel je dobro, da je treba vstvariti tej organizaciji kolikor moči široko podlago, na kateri bi se dalo skupno delovati vsem različnim strankam; da je treba sestaviti program le v okostju iz tez, ki so kolikor moči obče priznane, izpopolnitev programa pa prepustiti poznejšnim časom, ko se nazori očistijo in kristalizirajo v pismenih in posebno v ustnih diskusijah na perijodičnih kongresih. Slednjič je mislil Liszt sosebno na to, da zadobi organizacija kolikor mogoče mednarodno lice.

Te naloge se ni mogel lotiti sposobnejši mož od Liszta. Eklektična narava »par excellence«, ne popolnoma nezvest klasični šoli, v kateri je vzrastel, z jedno nogo stoječ v antropoloških, z drugo v socijoloških nazorih, ugleden v inozemstvu, gladek kakor jegulja je bil najpripravnejši mož, ki je mogel prevzeti nalogo, da so vblaži vladajoča nasprotstva med klasično in pozitivistično šolo na jedni ter med obema pozitivističnima šolama na drugi strani, in potegne slednjič mej sovražnimi silami rezultanta, na kateri bi bilo potem mogoče mirno dalje zidati.

Uspeh »Mednarodne kriminalistične zveze« je najboljšo izpričevalo Lisztove sposobnosti. To društvo je ustanovil l. 1890. skupno s prof. Prinsom v Bruselju in van Hamelom v Amsterdamu, s katerima je določil tudi zvezina pravila in lapidaren program, ki se glasi:

Čl. I. »Mednar. krim. zveza« meni, da se je treba pri zločinu in kazni ozirati i na socijologične i na juridične momente in si stavlja za svojo nalogo, da pridobi tem svojim nazorom in iz njih izhajajočim posledicam veljavo v znanosti in zakonodajstvu.

Čl. II. »M. kr. zv.« proglašča za temelj svoje delavnosti naslednja načela:

1. Naloga kazni je boj proti zločinu kakor socialnemu pojavu.

2. Uspehe antropologičnih in socijologičnih raziskavanj mora torej kazenska znanost in kazensko zakonodajstvo primerno upoštevati.

3. Kazen je jedno glavnih sredstev v boju proti zločinu; vendar ni jedino sredstvo. Radi tega se kazen ne sme odločevati od drugih sredstev, ki služijo v boju proti zločinstvu.

4. Razloček med zločinci iz navade in onimi, ki padejo le vsled dane jim prilike, je temeljno važen v teoretičnem in praktičnem oziru; ta razloček mora biti torej podlaga kazenskih določeb.

5. Ker imata sodstvo in izvršitev kazni isti smoter in zadobi kazenska rabsodba še-le z izvršitvijo svojo vsebino in pravi pomen, je to, da sedanji sistem loči izvršitev kazni od sodstva, napačno in brezmiselno.

6. Ker zavzema ječa kakor kazen po pravici prvo mesto v našem kazenskem sistemu, bo zveza na zboljšanje ječ in podobnih zavodov posebno pozorna.

7. Vendar smatra zveza, da je mogoče in to tudi želi, da se dosedanji zapor, kedar traja le malo časa, nadomesti z družimi kazenskimi sredstvi, ki bi imeli isti učinek.

8. Odmerjenje kazni pri zločinih, ki zahtevajo daljši čas zapora ne bodi odvisno le od rezultatov kazenskega postopanja, ampak tudi od uspehov njene izvršitve.

9. Nepopoljšljive zločince iz navade naj kazenski zakoni za kolikor le mogoče dolgo časa zavarujejo in to tudi tedaj, kedar zagreše opetovano le male prestopke.

Okoli tega ponižnega programa, katerega more podpisati pač vsakdo, ki ni ostal popolnoma slep za vse res pozitivne rezultate marljivega delovanja na kazenskem polju, kjer se je v 2 desetletjih vstvarilo več, kakor prej v 2 stoletjih, zbralo se je hitro mnogo bojnikov, katerih število raste od dne do dne. Dolga, dolga vrsta imen stoji pred menoj, imen izvrstnih, učenih in človekoljubnih mož skoro vseh stanov. Ministre, učenjake, juriste, duhovnike, zdravnike šteje »Mednar. krim. zveza« med svoje; ona je res mednarodna, kajti v njej se z združenimi močmi borijo proti zločinstvu Slovani, Germani, Romani, Grki, Turki, Japonci, možje iz skoro vseh delov sveta. Zastopani so vsi narodi — Hrvatje, Srbi, Bulgari in drugi Slovani imajo mno-

goštevilne deželne skupine — samo Slovenca ni najti v tej družbi: prežalostno znamenje naše nesrečne letargije na znanstveno-pravniškem polju!

Poleg tega seveda, da je program »Medn. krim. zveze« izraz vladajočega znanstvenega in svetovnega naziranja sploh, so skoro vsakoletni zvezini kongresi v raznih evropskih mestih mnogo pripomogli k temu, da so se zvezina načela tako hitro razširila in postala skupna last vseh znamenitejših evropskih kriminalistov. Na teh kongresih — poročila o njih se nahajajo v zvezinem glasilu »Mittheil. der intern. krim. Vereinigung« v obeh zvezinih poslovnih jezikih, francoskem in nemškem — so imeli kriminalisti priliko, natančno in vsestransko preresetati zvezina načela in tudi krepko na tej podlagi dalje zidati. Finemu taktu, učenosti in izkušenosti ustanoviteljev-voditeljev zveze in njenih kongresov se mora zveza zahvaliti, da se odlikujejo kongresne razprave vedno po zanimivosti, aktualnosti vprašanj, dostojnosti in, kar je glavno, po uspešnosti.

In tako je postalo mogoče, da so jele nove ideje, katere se ozirajo posebno na odmerjenje in izvršitev kazni, prehajati v kazenske zakonike. Najnovejša kazenska zakonika, brazilski in norveški, in nič manj švicarski osnutek, so tipi modernih kazenskih zakonikov, izraz novih idej, triumf krimin. zveze, v kateri so vzrastli njih roditelji. Ni dvomiti, da za temi prvenci pridejo še drugi v raznih evropskih državah in zlasti pri nas v Avstriji; vsi sinovi iste matere! Kako mogočno, novo sredstvo za zблиžanje narodov!

S tem dejstvom je pa moderna kazenska struja vstopila v zadnjo fazo razvitka, katero more doživeti kaka ideja, vstopila je v prakso. Spremljali smo jo na dolgem potu njenega razvitka od hrupnega začetka skozi neizprosni boj za obstanek, v katerem se je le očistila in okrepila, do viška njenega razvitka. Na tem višku še-le bo mogla pokazati svojo moč in svoj dober ali slab vpliv. Po njenem dosedanjem razvitku je upanje opravičeno, da bo njen vpliv blagonosen in da bo trajal tako dolgo — dokler ga ne izpodrine z novim svetovnim naziranjem nov sistem. Kajti zakon izjednačenja, ki vlada v vesoljnem stvarstvu, zahteva neizprosno svojih pravic. Za akcijo prihaja vedno reakcija in že v naši dobi, ko se socialna misel vedno bujneje razcvita

in hiti od stopnje do stopnje popolnosti, se pojavljajo vedno bolj pogosto in močnejše znaki, ki naznanjajo kakor klicarji dediče sedanjega svetovnega naziranja. Vrata mogočne socialne stavbe, ki se razteza po vsem svetu, so se komaj zatvorila, a že trka nanje in zahteva vsprejema temni individualizem Nietzschejev in Ibsenov. In čuje se vedno več in več glasov, ki zahtevajo, da se jim dovoli vstop.

Če torej upoštevamo to dejstvo in poznamo zgodovino kazenskega prava, je nezmislno govoriti o večnih in jedino pravih kazenskih strujah. Vsaka šola zapusti le večji ali manjši kamenček za nadaljno zidavo kazenskega sistema. Da bi človeški rod kdaj videl stavbo dogotovljeno, je pač težko misliti. Naša naloga je le skrbeti, da bo ta kamen kolikor mogoče velik. To pa lahko trdimo, da je naša dōba jedna najplodovitejših, neizbrisno začrtanav zgodovini kazenskega prava.

Avancement sodnih uradnikov iz VIII. v VII. čin in dalje.

Na članek pod tem zaglavjem v letošnjem »Sl. Pravniku« št. 6, ki se je bil še posebej poslal mnogim pravnikom po vsej Cislitvi, smo dobili dosti pritrdilnih izjav in nasvetov iz različnih kronovin, posebno pa iz Čehov, kjer je službeno napredovanje justičnih uradnikov začasno še slabejše, negoli pri nas.

Izmed raznih nasvetov je omeniti predlog, naj bi se plače vseh konceptnih uradnikov uredile, kakor za profesorje srednjih šol, tako, da bi po 6 petletnicah narasle na 6000 K; objednem naj bi se z naraščanjem plače menjavali čini in naslovi uradnikov. Jednako je službeno napredovanje uravnano po nemških in drugih deželah. Ta nasvet bi bil pač uvaževati pri splošni reorganizaciji uradniških plač, a nepovoljno stanje justičnih konceptnih uradnikov VIII. oziroma VII. čina bi bilo za sedaj odpraviti najhitreje prav po predlogu v št. 6. »Slov. Pravnika« t. l., ker bi ne trebalo mnogo finančnih žrtev, tem manj, ker je popolniti še več leta 1897. sistemizovanih mest VII. čina, kakor

bodemo nižje razvideli. Sploh pa so dotični uradniki za vsako zakonito dovoljeno akcijo, ki bi jim zboljšala sedanji neugodni položaj.

Navedeni članek »Slov. Pravnika« je dobesedno preveden v št. 32. »Čeških uradniških listov« z dne 17. avgusta t. l. V novejšem času so pisali o tem vprašanju »Grazer Tagblatt«, praška »Politik« in »Gerichtshalle«.

Graški »Tagblatt« z dne 23. julija t. l. št. 201. konstatuje, da se število justičnega osebja od 1. junija 1898 dalje ni znatno premenilo, razun da se je pri nekaterih sodnih dvorih namestilo 65 višjih svétnikov namesto prilično toliko deželnosodnih svétnikov. (Kakor znano ni na sodišča v slovenskih pokrajinah odpal nobeden teh višjih svétnikov.) Članek dalje izvaja, da se niso popolnila še vsa službena mesta, ki so se l. 1897. justičnemu ministrstvu dala v dispozicijo, da se v merodajnih krogih pre-mišlja, naj bi se nekaj mest, sistemizovanih v VIII. činu, pomaknilo v VII. čin in nekaj mest VII. čina v VI. čin, da bi bilo pa to le polovičarstvo in da je jedina odpomoč le-ta, da se mesta okrajnih sodnikov, sodnih tajnikov in pravnikiških substitutov zvežejo v en konkretalni status, kar bi ne dalo nikakih finančnih težav, ker itak ni zastavljenih še več mest VII. in IX. činovnega razreda, ki so bila l. 1897. sistemizovana z dovoljenim proračunom. Imenovani članek povdarja naposled, da se pri nas zboljšanje gmotnega stanja podpira le na višjih uradniških stopnjah, kjer ga je najmanj treba. Od reorganizacije l. 1897. so pač sekcijske načelnike postavljali v III. čin, ministerjalne svétnike imenovali za sekcijske načelnike »extra statum«, tudi se je pomaknilo 6 višjih državnih pravnikiških »ad personam« v V. in 65 svétnikov v VI. čin, — ni pa bilo čitati, da bi se bilo le jednega tajnika ali substituta dejalo v VII. čin!

Ta članek je ponatisnjen v »Gerichtshalle« z dne 13. oktobra t. l., št. 2., kateri list še povdarja, kako je skrajni čas, da se omenjene nepovoljne razmere uredi, ako hočemo, da ostanejo naši sodniki res neodvisni možje, katerim ni vseh moči in svojega prepričanja gubiti v boju za svoj gmotni obstanek.

Jednako izvaja »Politik« v notici z dne 25. avgusta t. l., št. 234. in v članku z dne 13. oktobra t. l., št. 282., dokazujejoča statistično, da je ključ za avancement, postavljen ob organiza-

ciji, za Češko čisto napačen. Sodniki ne dosegajo VII. čina z 20. službenim letom, temveč letos se je to zgodilo še-le s 24¹/₂ letom; to pa bode po sedanjih pogojih vedno huje, ter 1. januarja 1908. l. bodo sodni in pravniški uradniki v VIII. činu šteli že 27. službenih let.

Prav gotovo je, da v naših okrožjih ne bode bolje, kajti ako je l. 1901. do 1. avgusta v praškem nadsodišču od 266 uradnikov VIII. čina prišlo jih v VII. čin **14**, prišlo jih je v graškem nadsodišču od 117 samo **5**. Ta slutnja pa je utrjena tem bolj, ker pri nas ni mnogo sodnikov VII. čina z dosti nad 30. službenimi leti ter je le nekaj višjih svétnikov in predsednikov, ki se ponašajo z 42., 43. in tudi 46. leti službe!

Skrajni čas je torej, da se opisano, povsem neugodno napredovanje justičnih uradnikov, osobito pa sodnih tajnikov in substitutov uredi, in sicer začasno tako, kakor je predlagano v 6. št. »Slov. Pravnika«, ker je tako tudi v financijalnem oziru najlažje.

Pri tem ni motiti avancementsa okrajnih sodnikov, urejenega z zakonom z dne 3. junija 1894 št. 106 drž. zak. in bilo bi le avancement drugih sodnih uradnikov VIII., oziroma VII. čina urediti v istem smislu, najbrže tudi z zakonom. Prepustiti je pač informacijam naših državnih poslancev, ne bi se li del tega avancementsa dal doseči že s kreditom, ki je justični upravi na razpolago še iz l. 1897., kakor je zgoraj izvedeno. Ni dvomiti, da se bodo za to akcijo, ki je pomembna ravno o debati za državni proračun, dali dobiti poslanci vseh narodov in strank skoro brez izjeme, ker nje rešitev ne spada samo med idealne želje posameznih uradnikov, temveč sega rezko v gmotni obstanek velikega dela inteligence in naroda sploh.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Slučaj §-a 904 obč. drž. zak.

Prvi sodnik je zavrnil tožbeno zahtevo zapuščine dra. M. proti Ivanu H. radi plačila 160 K in sicer glede 40 K sploh, a glede 120 K začasno iz teh-le razlogov:

Tožeča zapuščina trdi, da je toženec dal svojo hčer zdraviti pok. dru. M., da je le-ta poslal za zdravljenje račun na 100 gld., ki ga je toženec brez ugovora prevzel in nanj plačal 20 gld., tako da dolguje še ostanek 80 gld. Toženec pa trdi, da je prejel od pok. dra. M. račun na 120 gld., da ga je prosil popusta in da mu je res dr. M. popustil 40 gld. Toženec je na to plačal 20 gld. in dr. M. mu je na njegovo prošnjo, da bi ga za ostanek čakal, odgovoril, naj plača »kakor hoče«. Ker ni bilo drugih dokazil, je toženec svojo navedbo s prisego potrdil. Na tej podlagi je sodišče zadobilo prepričanje, da je med pokojnim drom. M. in tožencem nastal dodatni dogovor, tako da je po poplačilu 20 gld. dr. M. tožencu sploh popustil 40 gld., glede ostanka pa je bilo pogojeno, da bo toženec plačal »kakor bo hotel«. Zategadelj je bila tožba glede 20 gld. sploh zavrjnena, glede 60 gld. pa za sedaj, kajti z rečenim dogovorom sta obe stranki čas izpolnitve prepustili povse volji toženemu dolžniku in zatorej po §-u 904 o. d. z. tega dolga ni moči iztožiti do smrti dolžnikove. Ugovor zapuščine, da gre tukaj za nedoločeno pogodbo, ni utemeljen in sicer ne zaradi §-a 904 o. d. z., ki tak dogovor pojasnuje, tako da je pogodba ta po zakonu docela določena in jasna.

Deželno sodišče prizivu tožeče zapuščine ni ugodilo še posebno iz razlogov, ker po §-u 1375 o. d. z. prvotno pogodbo glede dospelosti dolga stranki tudi pozneje lahko sporazumno premeniti, ker je nadalje trditev prizivateljice, da v tem slučaju gre za enostransko izjavo pok. dr. M., s katero je predlagal, »naj toženec plača, kakor hoče«, čemur pa toženec ni pritrdil, protivna §-u 863 o. d. z., kajti toženec, ki ni ugovarjal, je tako molčé pritrdil, ker je potemtakem prišlo do dodatnega dogovora glede dospelosti dolga v znesku 60 gld., katera je bila

prepuščena samovolji dolžnikovi, in je tako bilo po §-u 904 o. d. z. zavriniti tožbeno zahtevo.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od 29. marca 1901 št. 775 ugodilo reviziji tožiteljice in toženca obsodilo v plačilo 120 K s 5% obrestmi od 28. decembra 1897 ter povračilo stroškov v 14 dneh pod eksekucijo.

Razlogi.

Po besedilu pogodbe med pok. drom. M. in toženim Ivanom H. ni bil volji toženca kakor dolžnika prepuščen čas, kedaj da je poplačati ostanek (čas izpolnitve), nego način poplačila, ali v večjih ali manjših obrokih, torej glede možnosti. Pravilnost take razlage potrjujejo tudi okoliščini, ki jih je toženec sam navajal, da je namreč njegova hči bila l. 1897. delj časa v zdravniški oskrbi dra. M., da je le-ta po dovršenem zdravljenji zahteval za to znesek 120 gld., tako da v tem slučaju gre za mezdo po §-u 1156 o. d. z., katera je koj po končanem delu dospela v plačilo; tudi je dr. M. dne 28. decembra 1897 tožencu od tega dolga popustil del 40 gld. in mu, prejemši od njega del 20 gld., pri tej priliki na prošnjo, da bi ga zastran ostanka počakal, odgovoril: »plačajte mi, kakor hočete«; s tem je hotel tožencu dovoliti ugodnejši način plačevanja. Nazor obeh nižjih sodišč, da je rečeni zapustnik z onimi besedami prepustil čas plačila volji toženčevi, snuje se torej iz napačne pravne presoje dogovora, kakor ga trdi toženec. V tem slučaju je čas izpolnitve določiti po §-u 904 o. d. z. sodniku. Ker je od poračunanja mezodne zahteve pretekla doba 5 let in toženec ni trdil, da bi mu v tem času bilo nemožno ali težko plačati ostalih 60 gld., tedaj je tožbena zahteva glede tega ostanka upravičena.

b) Dopustna je tudi prostovoljna razodetna prisega po smislu določeb čl. XLII. uv. zak. k civ. pr. redu ter je glede pravnih stroškov uporabna določba §-a 45 c. pr. r. Stroški razodetne prisege niso pravdni stroški.

V pravdi Antona Š. zoper Marijo K., da le-ta pod prisego napove imovino svojega sina I. K., je toženka takoj začetkom sporne razprave izjavila, da je vsak čas pripravljena položiti

razodetno prisego, ter zahtevala povračilo pravnih stroškov v smislu §-a 45 c. pr. r. Le-tej zahtevi se je tožitelj uprl rekši, da je pred vložbo tožbe njegov zastopnik pisal toženki, da naj se poravna zastran tožiteljeve terjatve proti I. K-ju, sicer bode po smislu zakona z dne 16. sušca 1884 drž. zak. št. 36 izpodbijal izročilno pogodbo, s katero je ranjki njen mož vso svojo imovino izročil njej, ne da bi bil sinu I. K-ju kaj izgovoril.

C. kr. okr. sodišče v Ljubljani je z rzsodbo od 8. maja 1901 opr. št. C IV 99/1-3 obsodilo toženko v povračilo tožiteljevih pravnih stroškov po smislu §-a 41 c. pr. r.

Po predlogu toženke se je pozneje odredil narok za položitev razodetne prisega ter je toženka imovino I. K-ja pod prisego napovedala, h kratu pa zahtevala povračilo stroškov prisega. Teh okr. sodišče s sklepom od 30. maja 1901 opr. št. C IV 99/1-1 ni pripoznalo.

Vsled rekurza toženke proti sodbi in proti temu sklepu je c. kr. dež. kot rekurzno sodišče v Ljubljani s sklepom od 24. junija 1901 opr. št. R III. 129, 131/1 premenilo prvosodni odločbi, naložilo plačilo pravnih stroškov po §-u 45 c. pr. r. tožitelju, glede stroškov razodetne prisega pa izreklo, da vsaka stranka trpi svoje, ker je toženka takoj priznala tožbeno zahtevo, s tem pa, da na pismo tožiteljevega zastopnika, s katerim ji preti z izpodbijalno tožbo, ni odgovorila, ni dala povoda tožbi na razodetno prisego, in ker stroški razodetne prisega niso pravdni stroški, zvršilni pa tudi ne, kajti prisega je opravila se po predlogu toženke same.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od 6. avgusta 1901 št. 11133 tožiteljev revizijski rekurz zavrnilo.

Razlogi.

Izpodbijani sklep rekurznege sodišča je iz pridanih mu razlogov docela zakonito utemeljen. Gotovo je, da se toženka ni branila, storiti razodetno prisego in da se tožitelj pred vložbo tožbe s tozadevno zahtevo do nje ni obrnil. Trditev, da je moči zapriseženo napoved imovine doseči samo s tožbo in sodbo, nima opore v členu XLII. uv. zak. k c. pr. r., ker ta določba samo pravi, da se lahko tistega, ki je dolžan imovino ali dolg napovedati, v to s sodbo prisili. Vsekakor pa ni zakonite določbe,

ki bi nasprotovala sodni položitvi take prisege na podlagi prostovoljnega dogovora strank. Kar pa se tiče stroškov prisege, tako je revizijski pritožnik v zmoti, ko meni, da so ti stroški jednaki onim, ki so bili zvezani s položbo glavnih, dopolnilnih in cenilnih priseg obč. sodn. reda. Ti stroški so bili po svoji naravi pravdni stroški, ker se je s temi prisegami dokazovalo pravdno odločilne okolnosti. Temu pa ni tako pri zapriseženi napovedbi imovine. Le-ta je tožbeni predmet sam in položitev dotične prisege ni nič drugega, nego izpolnitev storitve, s sodbo naložene. Stroški sprejema te storitve pa niso pravdni stroški.

I. K.

c) Za tožbe, s katerimi se zahteva znesek ne več kakor 1000 K in to kot odstopljeni del še neporavnane, več kakor 1000 K znašajoče terjatve, okrajna sodišča niso pristojna (§ 49, 55 jur. n.), ako se tožba opira zgol na prvotni naslov.

C. kr. okr. sodišče v Ljubljani je sklepom z dne 24. junija 1901 opr. št. C II 428-1/2 tožbo na plačilo terjatve 800 K vsled toženčevega ugovora radi nepristojnosti po §-u 55 jur. n. zavrnilo, ker je zahtevani, tožniku od druge osebe odstopljeni znesek del še neporavnane terjatve po 1600 K.

C. kr. deželno kot rekurzno sodišče v Ljubljani je s sklepom od 14. julija opr. št. R III 151-1/1 prvotni sklep premenilo in toženčev ugovor nepristojnosti zavrnilo, češ da je odstopljeni del popolnem samostojna terjatev.

C. kr. najvišje sodišče je pa, ugodivši toženčevemu revizijskemu rekurzu z odločbo z dne 6. avgusta 1901, št. 11.142, prvosodni sklep obnovilo iz razlogov:

Po §-u 55 jur. n. je v primeru, da se utožuje samo del glavnične terjatve, za odločitev pristojnosti merodajna skupna svota še neporavnane glavnične terjatve. Da je tukaj še na dolgu vsa glavnica po 1600 K, ni sporno. To pa, da sedaj za delni znesek 800 K ne toži prvotni upnik, ampak njegov cesionar, ni odločilno, ker po §-u 1345 o. d. z. vsled odstopne pogodbe ne nastane med prevzemnikom in prevzetim dolžnikom nikaka nova obveza. V tožbi se opira tožnik tudi zgol na prvotni naslov (obračun) in na odstopno pogodbo, ni pa mogel

dokazati nepogojnega priznanja dolga od strani toženca. V očigled temu položaju pristojnost okrajnega sodišča v Ljubljani za razsojo o tej tožbi po §§-ih 49 in 55 jur. n. ni utemeljena.

I. K.

d) Tretji dolžnik ni upravičen tožiti tirajočega upnika, ki je zarubil v dobri veri že plačano, a še ne izbrisano terjatev svojega zavezanca in kateremu se je ta terjatev preodkazala v poteg, naj pripozna, da terjatev ne obstoji več, ker je bila že pred izposlovano rubežnijo poplačana.

Tirajoči upnik *B* je zaradi izterjanja svoje terjatve v znesku 24 gld. 95 kr. dal zarubiti terjatev svojega zavezanca *C* iz sodne poravnave z dne 11. septembra 1877, št. 3602 v znesku 89 gld., ki je bila zavarovana na zemljišču tretjega dolžnika *A* vložek šte. 24 d. o. *X.* s tem, da se je vknjižila zanj nadzastavna pravica na to terjatev (§ 320. zvrš. reda), pozneje pa preodkazati si zarubljeno terjatev v poteg. Ko se je zemljišče vložek št. 24 prodalo izvršilnim potom, je prijavil tirajoči upnik zarubljeno terjatev do preodkazanega zneska 112 K 18 h k skupilu. Ta znesek se je upniku iz skupila tudi odkazal, a se je z ozirom na to, da je tretji dolžnik, t. j. lastnik prodanega zemljišča vlož. št. 24, pri razdelilnem naroku ugovarjal, da je zarubljena terjatev bila poplačana že, predno se je zarubila, z razdelilnim sklepom ukrenilo, da ostane odkazani znesek 112 K 18 h v sodni zalogi, tretjemu dolžniku pa naložilo, da mora v roku 30 dni po vročitvi razdelilnega sklepa nastopiti pravdno pot.

Tretji dolžnik *A* je nato res vložil tožbo proti tirajočemu upniku *B*, v kateri je zahteval, naj se razsodi, da je *B* dolžan pripoznati, da terjatev zavezanca *C* iz sodne poravnave z dne 11. septembra 1877, št. 3602 v znesku 89 gld. ali 178 K, za katero je vknjižena pri zemljišču vlož. št. 24 d. o. *X.* izvršilna zastavna pravica, ne obstoji več in zato dolžan privoliti, da se v sodni zalogi shranjeni znesek 112 K 18 h kot prost izplača njemu (tožitelju). — Toženec je v pravdi pripoznal, da je bila terjatev njegovega zavezanca poplačana že, predno jo je on zarubil, a se skliceval na to, da je zadobil svojo zastavno pravico, zaupajoč zemljiški knjigi, v dobri veri.

C. kr. okrajno sodišče v Žužemberku je tožbenemu zahtevku ugodilo in to bistveno iz nastopnih razlogov:

Preodkaz v poteg daje v zmislu § 380. zvrš. reda tirajočemu upniku pravico, zahtevati v imenu zavezančevem od tretjega dolžnika plačilo preodkazanega zneska po meri pravnega obstoja zarubljene terjatve. Toženec *B* nastopa torej v zvršilu le v imenu *C*-ja proti tožitelju *A* in zahteva le plačilo *C*-jeve terjatve od tožitelja. Zato mora pustiti veljati proti sebi vse ugovore, kateri pristojne tretjemu dolžniku-tožitelju proti *C*-ju, torej tudi ugovor, da je terjatev le-tega že poplačana. Toženec je sicer zastavno pravico na zarubljeno terjatev zadobil nanašaje se na zemljiško knjigo v dobri veri; a sklicevanje na to njemu ne hasni, ker vsled preodkaza zarubljene terjatve v poteg on ravno ne nastopa kakor dobroverni tretji, nego le v imenu svojega zavezanca *C*-ja, proti kateremu se more tožitelj uspešno braniti, da je terjatev že poplačana, in sta torej toženec in njegov zavezanec glede realizovanja zastavne pravice identični osebi. Toženec ima tedaj proti obema v zakonu vtemeljen ugovor, da je terjatev poplačana.

C. kr. okrožno, prizivno sodišče v Novem mestu je prizivu toženčevemu ugodilo, razsodbo sodišča I. inštanice predrugačilo ter tožbeno zahtevo zavrnilo iz teh-le razlogov:

Ker pravi tožitelj, da ne more zanikati toženčeve trditve, da je nevedoč za poplačilo *C*-jeve terjatve v znesku 89 gld. ali 178 K in torej zaupajoč javni knjigi in v dobri veri zadobil nadzastavno pravico na to terjatev, ni kakor lastnik zemljišča vlož. št. 24. d. o. *X*. v zmislu §-a 469. obč. drž. zak. upravičen ugovarjati, da je bila navedena terjatev poplačana že pred pridobitvijo zastavne pravice na njo. K takemu ugovoru tožitelj tudi z ozirom na določbo §-a 308. zvrš. reda ni upravičen; kajti po načelu, izrečenem v tem paragrafu, da je tirajoči upnik pooblaščen v imenu zavezančevem od tretjega dolžnika zahtevati plačilo zneska v preodkaznem sklepu označenega, po meri pravnega obstoja zarubljene terjatve ravna se tudi tedaj, kadar tirajoči upnik ugotovlja svojo terjatev vsled v dobri veri pridobljene zastavne pravice na že plačano, a še ne izbrisano terjatev, ker tudi v tem slučaju z ozirom na publicitetno načelo zarubljena terjatev do preodkazanega zneska pravno še

obstoji. — Naj nastopa tedaj tudi vsled predkaza v poteg toženec kakor mandatar svojega zavezanca, sme vendar ugotovljati pridobljeno nadzastavno pravico, ker velja v tem slučaju tako, kakor da bi zarubljena terjatev v resnici še obstajala.

Iz tega je razvidno, da § 308. zvrš. reda določbam občnega državlanskega zakona o pridobitvi hipotekarnih pravic na podlagi publicitete javne knjige nikakor ne nasprotuje in istih ni predružačil.

Toženec je bil torej upravičen zahtevati iz skupila za zemljišče vložek št. 24. d. o. X. po plačilu svoje terjatve. Prizivu je bilo zato ugoditi, rzsodbo sodišča I. inštanice predružačiti in tožbeno zahtevo zavriniti.

C. kr. najvišje sodišče je z rzsodbo z dne 5. junija 1901, št. 6650 revizijo tožiteljevo, oprto na št. 4, §-a 503 c. pr. r., zavrnilo in potrdilo rzsodbo prizivnega sodišča.

Razlogi:

V kolikor se pobija nazor obeh nižjih sodišč, da je toženec zadobil svojo zastavno pravico v dobri veri in zaupajoč javni knjigi, revizijski razlog ni podan, ker se ta nazor kakor dejanska ustanovitev po zmislu §-a 503. c. pr. r. ne da pobijati v revizijskem postopanju in to tem manj, ker se opira na izrecno priznanje toženčevo. V ostalem delu pa se rzsodba prizivnega sodišča potrjuje iz njegovih zakonu in stvarnemu položaju popolnoma ustrezajočih razlogov.¹⁾

Ant. Levec.

e) V jednoletni rok §-a 256 zvrš. reda ni vračuniti one dobe, kolikor dolgo je tirajoči upnik vsled odložitve zvršila, ki jo povzroči kdo z izločitveno tožbo, zadržan predlagati prodajo ali zahtevati nadaljevanje prodajnega postopanja.

Zvršilno sodišče predlogu tirajočega upnika, naj se prodajno postopanje, vstavljeno vsled izločitvene tožbe tretjega obnovi, ni ugodilo, ker je bil potekel enoletni rok §-a 256 zvrš.

¹⁾ Glej nasprotni rzsodbi najvišjega sodišča z dne 8. nov. 1899, št. 153. in z dne 4. julija 1900, št. 290, uradne zbirke, izmed katerih je prva objavljena tudi v št. 7. »Slov. Pravnika« t. I.

reda, in je obenem izreklo, da je s tem predlog izločitelja, naj se dotična zastavna pravica izbriše, rešen.

Rekurzno sodišče je na rekurz tirajočega upnika razveljavilo ta sklep in zvršilnemu sodišču naložilo, naj meritorno reši oba predloga ne glede na prvi zavrtnitveni razlog, ker v letem slučaju, ko je bil tirajoči upnik vsled izločitvene tožbe tretjega in vsled odložitve zvršila brez svoje krivde zadržan, zahtevati nadaljevanje, ne more biti govora o zamudi z njegove strani, marveč mu mora biti odprta možnost za nadaljevanje zvršila eno celo leto in ker mora biti tedaj zaradi tega tirajočemu upniku namestu časa, v katerem je bil celo leto zadržan predlagati nadaljno zvršilo, dana jednaka doba potem ko izgine nezakrivljeni zadržek.

C. kr. najvišje sodišče z odločbo od 8. avgusta 1900 št. 10882 ni ugodilo rekurza izločitelja, ker more enoletni, tirajočemu upniku po §-u 256. odst. 2, zvrš. reda postavljeni rok, teči za upnika samo pod tem pogojem, da tudi lahko v tem roku predlaga prodajo in nadaljuje prodajno postopanje. Ako torej rekurzno sodišče v ta enoletni rok ni vračunilo tiste dobe, v kateri je bil upnik vsled lastninske tožbe tretjega zadržan, predlagati nadaljevanje zvršila, se to popolnoma strinja s smislom zakona.

f) Obresti ob dodatni razdelitvi največjega ponudka (§ 219 zvrš. r.).

Z razdelilnim sklepom okr. sodišča v Ljubljani od 28. novembra 1892, št. 14588 odkazal se je v delno pokritje na prodanem zemljišču vknjižene pravice Helene S. do preživitka in stanovanja znesek 1964 glđ. Ob smrti Helene S. dne 9. jan. 1901 še neporabljeni ostanek tega zneska 3384 K 30 h se je s sklepom od 14. marcija 1901 opr. št. III 2172/91/7/V dodatno razdelil, in se je iz njega odkazalo tudi hipotečnemu upniku W. plačilo napovedanega ostanka njegove terjatve 132 K; zavrnil pa se je njegov predlog, naj se mu odkažejo tudi 6⁰/₀ obresti od 18. aprila 1896 do plačila.

Dež. sodišče v Ljubljani in c. kr. najvišje sodišče (le-to z odločbo od 30. aprila 1901 št. 6369) sta ta sklep potrdila in sicer vrhovno sodišče iz teh razlogov:

Največji, na prisilni dražbi doseženi ponudek stopi na mesto hipoteke in služi v pokritje terjatve ter pripadkov le toliko, kolikor obstoje na dan dražbe; za obresti, ki so natekle po dnevu dražbe, torej ni dobiti plačila iz največjega ponudka, marveč je razdelitev glavnice, ki je vsled smrti Helene S. prosta postala, izvršiti po stanju dne dražbe zastavljenega zemljišča, to je po stanju dne 23. sušca 1892.

Opomba. Ta odločba nasprotuje nazoru izraženemu v materijalijah k zvrš. redu, odsekovo poročilo str. 40 (glej Schauer pri §-u 219 zvrš. r.), da je pri dodatni razdelitvi odkazati obresti poprej propalih terjatev do dne dodatne razdelitve. —i.

Izpred državnega sodišča.

Volilna pravica za državni zbor.

I.

C. kr. državno sodišče je dne 22. aprila 1901 po javni razpravi na pritožbo dr. Ivana Dečka, odvetnika v Celji, proti c. kr. ministrstvu za notranja dela zaradi kršenja politične, ustavno zajamčene pravice voliti v državni zbor spoznalo za pravo:

Z odločbo c. kr. namestništva štajerskega z dne 5. januarja 1901, ki je zavrnilo rekurz dr. Ivana Dečka proti vsprejetju Ivana H., Maksa S. in Franca Z. v imenik državnoborskih volilcev v mestni občini celjski, se ni kršila volilna pravica dr. Ivana Dečka za državni zbor.

Razlogi:

V le-tem slučaju gre za volilno pravico za državni zbor, torej za politično, ustavno zajamčeno pravico. Zato je kompetenca c. kr. državnega sodišča utemeljena po čl. 3. *lit. b* drž. temeljnega zak. z dne 21. decembra 1867. Pritožitelj pravi, da se mu je kršila osebna volilna pravica s tem, da osebe, katere je on označil, niso bile izbrisane v volilskem imeniku celjskega mesta, ker dotične osebe ne stanujejo na ozemlju starega mesta celjskega. Vprašanje, za katero pri tej pritožbi gre, je torej to, v katerem obsegu se misli kraj Celje v dodatku k državnobor-

skemu volilnemu redu, ali namreč v obsegu mestne občine celjske za časa državnozbornske volitve (v januarji 1901) ali pa v obsegu, ki ga je Celje imelo v letu 1873, to je v času, ko je državnozbornski volilni red stopil v moč.

C. kr. državno sodišče je prepričano, da se na le-to vprašanje da odgovoriti le v prvoznačenem smislu, da torej ni obseg Celja v letu 1873 merodaven, nego obseg za časa volitve (v januarji 1901). Za časa te volitve pa je obsegalo ozemlje mesta celjskega, to trdi pritožitelj sam, tudi tiste dele ozemlja, v katerih so tedaj prebivali, odnosno davek plačevali Ivan H., Maks S. in Franc Z. Z dopisom deželnega odbora z dne 22. junija 1897 se mestni občini celjski niso odkazali drugi kraji, ki bi naj volili v volilskem razredu kmetijskih občin pri deželnozbornskih volitvah, nego samo deli ozemlja celjske okolice.

Iz teh razlogov je moralo c. kr. državno sodišče skleniti, da se z odločbo c. kr. namestništva štajerskega od 5. jan. 1901 ni kršila pritožitelju volilna pravica za državni zbor.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. oktobra 1901.

— (Osebne vesti.) Imenovana sta: avskultant Jurij Kozina, sodnim pristavom za okrožje graškega nadsodišča in avskultant Jakob Antloga, sodnim pristavom za Mokronog. — Premeščena sta: sodni pristav dr. H. Watzulik iz Šoštanja v Ptuj in notar dr. Jos. Barlè iz Tržiča v Kozje. — Preseliti se nameravajo v Kamnik odvetniki: dr. J. Vilfan iz Radoljice, dr. Al. Krauf iz Celovca in dr. J. Pikel iz Kozjega. — Umrli je dne 21. pr. m. dr. Val. Temnikar, odvetnik v Kamniku.

— (Pravni drobiž.) XIII. Priča, katera je obsojena radi hudodelstva po §-u 199 *lit. a*) k. z. samo v tem oziru, da si je skušala dobiti koga, kateri bi pred sodiščem po krivem pričeval, v civilnih pravih nima pravice prisegati v smislu §-a 335 odst. 1 c. p. r. in §-a 372 c. pr. r. (odločba najvišjega sodišča z dne 29. decembra 1899 št. 18624).

K. W.

— (Pritožbo na c. kr. pravosodno ministerstvo) so podali slovenski odvetniki, ker c. kr. višje deželno sodišče v Gradcu še kakor II. inštanca vedno izdaje svoje odločbe v nemškem jeziku brez ozira na to, da so bili dotični prizivi, recurzi itd. vloženi v slovenskem jeziku. Besedilo pritožbe objavimo v prihodnji številki »Slov. Pravnika«.

(Kake pristojbine je odmeriti od dot in drugih imovinskih prenosov, ki jih določajo tretje osebe za zakonsko zvezo?) Kazaje na razveljavljenje min. razpisa od 17. avgusta 1851 (214), razglašeno obenem v državnem zakoniku in v tukajšnjem ukazniku se odreja: I. Kadar tretja oseba, ki je k takemu imovinskemu prenosu po državljskih zakonih zavezana, v pogodbi, sklenjeni z ženinom ali z nevesto, oziroma z enim zakonskim drugom, za zakonsko zvezo zadnje omenjenih oseb zagotavlja ali izroča premičnine za doto (§ 1218 obč. drž. zak.) ali za balo (§ 1231 obč. drž. zak.), takrat je podvržen ta imovinski prenos samo pristojbini po lestvici II. na podlagi tar. toč. 42 prist. zak., brez razločka, kdo izmed zaročencev ali zakonskih je pri sklepanju pogodbe interveniral, in ne glede na to, ali je pogodba izrecno imenovana »ženična pogodba« in ali si poročenca ali zakonska dajeta v pogodbi kake pravice zastran dote ali bale ali ne. Ako pa tretja oseba, ki zagotavlja ali izroča doto ali balo, po državljskem zakonu ni zavezana h temu, se uporabljajo za te imovinske prenose pristojbinska določila o daritvah. Ako poročenca ali zakonska postavita premoženje, naj je zagotovi ali izroči kakršnakoli že oseba, v vkupnost imovine, tedaj je od te združitve — neodvisno od zgoranje lestvične oziroma procentualne pristojbine — plačati pristojbino po lestvici II. v smislu §-a 39 in tar. toč. 42 prist. zak. Pravica do zaženila (§-a 1230 in 1231 obč. drž. zak.), katero da tretja oseba nevesti ali soprogi, je vedno podvržena pristojbini po določenih o daritvah. — II. Če kaka, v prvem odstavku točke I. imenovana oseba da kako nepremičnino za doto ali balo, ali če popusti del izročnine iz tega naslova, je ravnati s prenosom nepremičnine v smislu §-ov 1 št. 1, 2, št. 1 in 9 ces. odredbe od 16. avgusta 1899 (158) kakor z odplatnim pravnim opravilom in torej ni odmeriti obogatbene pristojbine. Od cele ali delne popustitve izročnine ni plačati posebne pristojbine po lestvici. Po tem je ravnati tudi s tistimi pogodbami, za katere pristojbina do takrat, ko stopi ministrski razpis od 17. avgusta 1851 (214) iz veljave (29. januarja 1901), še ni bila pravokrepno odmerjena. (Razpis finančnega ministrstva od 4. januarja 1901 št. 17532 ex 1900.)

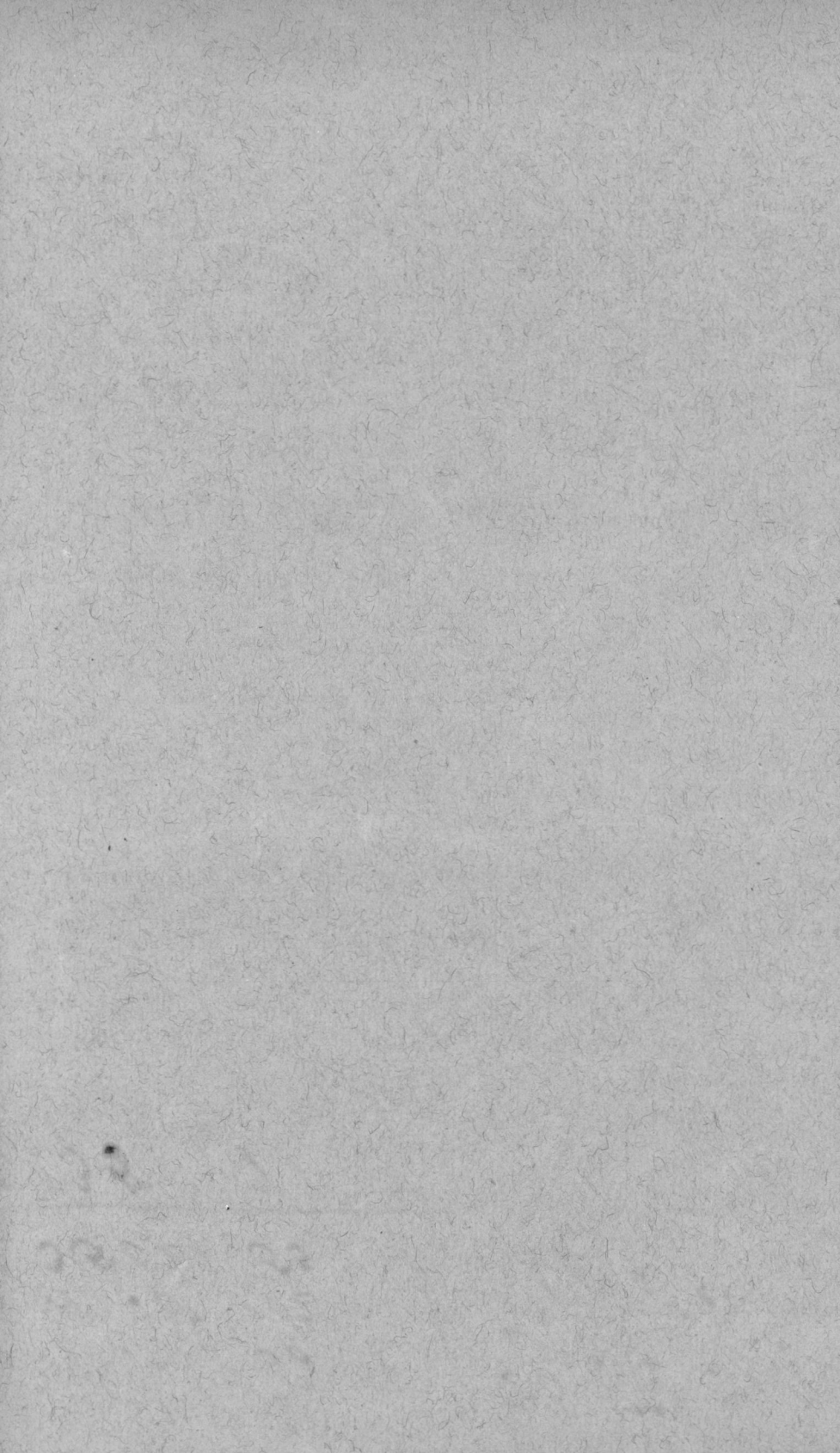
— (Corrigendum.) V zadnji številki »Slov. Pravnika« so se v priobčilu praktičnega slučaja *a*) vrinile tiskovne pomote, ki utegnejo kaziti pravi smisel. Na str. 276. je začetkom četrtega odstavka čitati namestu: »Potrditi in dokazati« . . . prav: »To trditi in dokazati« . . . In na strani 277. se mora v 2. vrsti zgoraj glasiti: ». . . da mu pristoja kaka pravica do utesnitve« namestu: ». . . da mu pristoja kaka pravica do ustanovitve«.

»Slovenski Pravniki« izhajajo 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravnik« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, v Gospodskih ulicah št. 16; naroča se tudi pri O. Fischerju, knjigotržcu v Ljubljani, na Kongresnem trgu.

9351.11

3502 59
4125 02

341 60

~~1331 98~~

3800
29357.11

- 8648 89